JARNÍ PRÁCE

Orání byla namáhavá práce. Zprvu se používal nedokonalý **hák**, který jen půdu nadzvedával a kypřil. Ten byl dřevěný, později okovaný. Ale i později, když se používalo **rádlo**, půda se trojhrannou **radlicí** jen odhrnovala. Teprve vynález **pluhu** umožnil, že se půda odkrojila a převrátila. Za starých časů byla orba mělká. Na **souvratích** (tam kde se potah otáčel), museli motykami a rýči dokončovat práci ručně. Pluh tahali koně, voli, ale i krávy. Koně měli **chomout**, krávy zpravidla **kliku**, voli **jho**. Oráč držel v rukou držadla, kterým se říkalo **kleče**, těmi řídil směr brázdy a přitlačoval je, aby rádlo bylo zabořeno do země. Koně, kteří neorali poprvé, již zpravidla znali tempo, věděli jak jít brázdou a reagovali na povely: „Hot, čehý, prr, vijé, huj“. Ty si mohl oráč ovládat sám. Když bylo spřežení nezkušené, musel mít pomocníka, který potah řídil opratěmi. Byla to těžká práce a pracovat na poli se muselo za každého počasí.

Zorané pole se vláčelo **bránami**. Byla to dřevěná konstrukce opatřená dřevěnými nebo železnými hřeby. Na stejném principu pracují dodnes. **Vláčením** se rozhrnuly brázdy a vyvláčely se plevele. Když bylo hodně sucho a pole bylo samá hrouda, zatížily se brány kameny, aby po poli nerajtovaly. Pokud se ani tak hroudy nerozbily, rozmlátily se ručně motykou. **Válce** na uválení pole se v té době moc nepoužívaly, když tak jen zřídka.

Selo se **ručně**, **naširoko**. Hospodář měl kolem pasu plátěnou plachtu, jakousi zástěru, kterou si jednou rukou přidržoval. Říkalo se jí **rozsívka**. V ní měl zrní. Druhou rukou nabíral **osivo do hrstí** a rovnoměrně ho rozhazoval po ploše pole. Takovýto postup nebyl moc ekonomický, protože zrní nebylo zapraveno do hlíny, zůstalo na povrchu. Při dešti **něco zplesnivělo**, **za sucha se něco neujalo** a hodně toho **vyzobali ptáci**. Úroda nebývala velká, na klasu bylo do deseti zrn, spíš méně. Některé odrůdy ječmene a pšenice mají kratší vegetační období a vysévají se na jaře – říká se jim **jařiny**. Kdyby se vysely na podzim, přes zimu by vymrzly. Opakem jsou **ozimy**, které se vysévaly na podzim. Bylo to hlavně žito.

Orba a setí byla vizitka hospodáře. Brázdy musely být rovné, setí pravidelné, jinak utržil posměch.

V literatuře se často tahle práce popisuje: Sedlák oře, při práci si pobrukuje, nad hlavou mu zpívá skřivánek. Hotová idyla. Ale častěji to vypadalo jinak. Je zima, hospodáře zebou ruce, zrovna mu praskl puchýř, neví jak kleče chytit, pořád se mu to rozdírá. Je zpocený, záda bolestí už necítí a má je celá mokrá. Do toho začal vítr s deštěm, teď už je mokrý skrz naskrz. Vítr tomu dodává korunu, za chvilku je celý promrzlý. Koním jde pára od nozder, sotva se vlečou, už toho mají také dost. Aby to nebylo všechno, náruční kůň se lekl zajíce, uskočil. Vyjeli z brázdy. Musejí couvat a hospodář rasuje rádlo zpět, aby mohl napojit brázdu. Kleje jako pohan. A holky s obědem se také někde courají. Ani si s tím jídlem nebude kde sednout, jak je všechno promáčené. A to je teprve dopoledne. Není ani v polovině pole. Už aby byl večer. A to ho čeká ještě řada dní téhle rasoviny.

KOVÁRNA

Na vesnici nesměl chybět kovář. Nejdůležitější zařízení kovárny byla **výheň** a **kovadlina**. **Kovářskými měchy** se vháněl do výhně vzduch. Urychlovalo se tak hoření a zvyšovala se teplota ve výhni. Používalo se **dřevěné uhlí**. Měchy ovládal někdy kovář sám takovým bidýlkem, jindy měl pomocníka, který **šlapal měchy**. Rozžhavený kus železa uchopil kleštěmi a údery kladiva jej vykovával na kovadlině do potřebného tvaru. Při ruce měl i **škopek s vodou**, ve které železo podle potřeby zchlazoval. Protože při kování odlétávaly rozžhavené **okuje**, musel kovář nosit **koženou zástěru**. Kovář vyráběl **podkovy**, **kování na vozy**, **hřebíky**, **panty**, **řetězy**, **kování na dveře** a spoustu dalších věcí od železa. Často se u kováře stavovaly projíždějící povozy, které potřebovaly něco opravit.

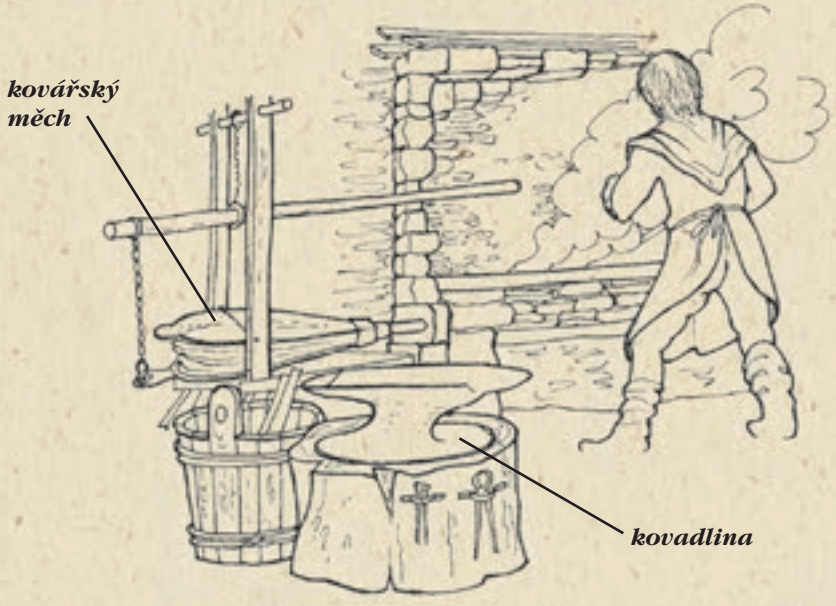

Podkov nebylo nikdy dost. Koně se překovávali **každých šest neděl**. Navíc byly jiné **podkovy na zimu**, **měly hřeby**, aby se koně nesmekali. Kůň podkovu občas ztratil a bylo potřeba ho znovu okovat. Před vlastním kováním se musí kopyto koni nejdřív upravit. Protože kůň dělá potřebu pod zadní nohy má je víc v mokru a přední jsou oproti zadním suchá. Obzvláště když má kůň tvrdou rohovinu, balí se přední kopyta do kravského lejna a celé se to omotá hadrem, aby kopyta změkla. Říká se, že se koni musí dát **hančlák**. Když má přerostlou **rohovinu**, tak oštípat, ořezáním zarovnat a **rašplí** srovnat. Rašple je hrubý pilník, říká se, že se koním rašplují kopyta. Chodidlo kopyta se vyčistí uvnitř, vyškrabe, vystrouhá, zarovná **střelka**. Pak se již může podle kopyta vytvarovat **podkova**. Ta se přikládá rozpálená, aby dobře sedla. Okraje se přibijí **podkováky**, to jsou speciální hřebíky, vyrobené kovářem k tomu účelu. Řemeslo **kováře** se časem oddělilo od řemesla **podkováře**, který pouze koně koval a ošetřoval kopyta. Práce podkováře byla kovat koně, musel si umět přizpůsobit podkovu koňskému kopytu.

KMOTR

Zejména v dřívějších dobách to byla **významná role** a bylo ctí pro toho, koho si rodiče vybrali za kmotra nebo kmotru pro své dítě. **Kmotr přebíral** za dítě **záruku**, **kdyby rodiče zemřeli** a pomáhal jim s výchovou v křesťanské víře. Při křtu držel dítě na rukou právě kmotr. Mezi kmotrem a dítětem vzniklo jakési duchovní příbuzenství. Dítě bylo **kmotřenec** nebo **kmotřenka**.

KOŠÍKÁŘI

Na vesnici se používalo hodně výrobků z proutí. **Košíkařina** byla tedy velmi užitečné řemeslo. Košíkář vyráběl velké i malé koše a ošatky a spoustu jiných věcí z proutí, potřebných v domácnosti i hospodářství. Na přenášení slámy, sena, dříví i jiných věci se pletly **nasejpáky**. Dále **nůše**, které se nosily na zádech, chodilo se s nimi i **do trhu**. **Kukaně** pro slepice, kde slepice snášela
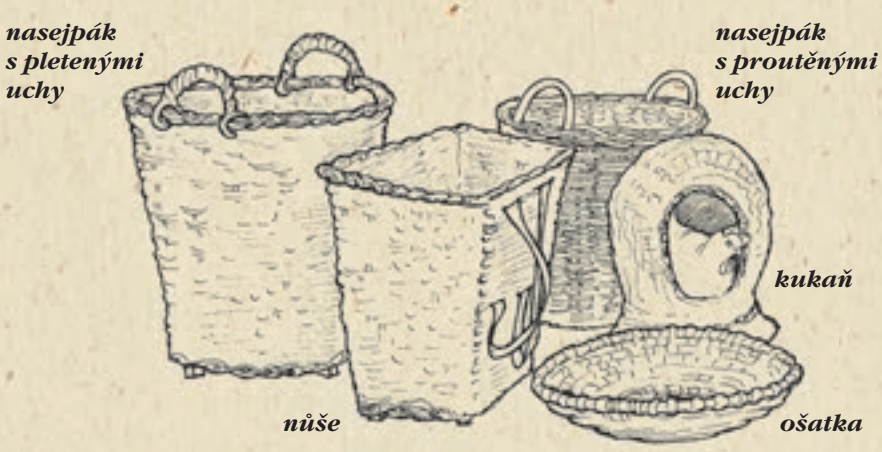
a kvočna i vyseděla kuřata. **Ošatky** na chleba, zrní, zeleninu, vejce a další věci. Košíkář vyráběl i **boky k bryčkám** (košatiny), **klece na sýrové homolky**, **lísky na sušení ovoce**, **klece na ptáky**, **vrše na chytání ryb**, **různé koše**, **košíky** a **víka**, **rohože** a spoustu jiných potřebných věcí. Používalo se **neloupané** i **oloupané** proutí. Výrobky z těch prvních nejsou tak vzhledné a jsou těžší. Loupané pruty se namáčejí, aby zůstaly světlé. Pletlo se na **dřevěných formách**, aby výrobek držel tvar. Používaly se různé **nože**, **kleště**, **kladívka**, **štípáky** a další nářadí. Také **špice** podobné ševcovskému šídlu, na dělání děr do proutků. Pletlo se ale nejen **z proutků vrby**, ale **i loubků** (štípané dřevo), **kořínků** i **kmínků stromů**, z **orobince**, **rákosu**, **slámy** a **žíní**. Například **ošatky** se pletly **z pramenů slámy**, obtáčely se **štípaným proutkem**, **loubkem** či **lýkem**. Byly kulaté i podlouhlé.